

lafats i mestres d'aixa' [1254]: fa suposar un ll. vg. *REMULARIS derivat del ll. RĒMŪLUS 'mena de rem, rem petit', documentat des del S. ii ab. J. C. (Turpilius), i conservat directament en romànic per l'engad. *rémber* 'rem', *remblar* 'remar' (Salvioni, REW). «A n'Anthoni Marquilles, *remolar* --- de la dita ciutat; a ell deguda ---, per lavorar diverses rems» Bna. 1254 (CaCandi, *MiscHrCat.* II, 255); «En B. Descoll, conservador de les obres de galeas --- que jo faré fer dins --- la Dreçana de Bna; --- e encara, fer paga a mestres d'axa, *remolars*, calafats, fusters, serradors e tots altres lavorants per les dites coses» a. 1357 (Moliné, ed. del *Consolat*, p. 369); «mestres *remolars*, los quals dreçaren los rems, per obs de la dita galea; --- *remolars*, per lo dit jornal ---; mestre de *remolar*, acordat per nauger ---», en un contracte per construir una nau catalana per als francesos, a 1406 (Jal, *Gloss Naut.*, 1274, 1036); «sotacòmit un, consellers 2, noters 8, *remolar* 1, mestre d'axa ---», 1448; i un altre de 1455 (a ESPINGARDA), CaCandi, o c II, 244, 245, 246, i V-ne més al DAg., des de 1377 al S. xvi D'aquí el nom de l'estany del *Remolar*, arran de mar, en el delta del Llobregat, nom que potser ens faria suposar que el mot s'aplicà també en un sentit com 'drasana', 'arsenal' o 'estepes'; el DACEsp eds. princ. segle XIX, i FzNavarrete, diuen que ha tingut el sentit de 'taller donde se hacen remos'.

Germà del mot català, o manllevat del nostre, pot ser el mot en italià, on només se'n tenen un parell de testimonis: *remolaro* en Pantero Pantera (*Armata Navale*, 129), i *remorario* «ouvrier qui faisait des rames», en Bart. Crescenzo, *Nautica Medit.*, 1602, p. 95; és, doncs, extravagant, i provinciana, l'afirmació d'AlcM que en català sigui pres de l'italià.

Si que és manlleu, del cat., un prov-fr *remolat*, en una ordre donada a Toulon l'a. 1686 (Jal, p. 1232); el port. *remolar*, vista la conservació de la -L-, és un manlleu evident del català. P. Machado en cita un testimoni de 1434: «fazemo-llo meestre dos *remollares*, asy (como) era em tempo del Rei meu padre»; i un *Diego Guilhem Remolar* ja figura en un doc. port. de 1370 el nom *Guilhem* fa sospitar que fos un català, o potser, atès *Diego*, de família mixta luso-catalana, o provinent de la zona Cartagena-Oriola. També, per tant, podem creure que del català passà al castellà, on no en tinc més que un testimoni, amb el sentit català: «calafates, herreros, barrileros, *remolares*», c. l'a 1600, Haedo, *Topogr. de Argel*, cap. 21.

¹ A les barques mitjaneres de StPolM (1927, 1928) n'hi havia cinc, cada un amb el seu nom: remig de sentina, remig de terç, remig d'arborar, remig de proa i batiport.

Rem d'herba, V. *reng*, *de vinya*, V. *raim*; també deformacions esporàdiques de *ram*, *rens* (RĒNEC), *rent* i *ramat* *Remà* (*venir a*), V. *mà* *Remada*, *remador*, *-dora*, *-dura*, V. *rem* *Remandre*, V. *romandre* *Remàneç*, V. *màneç* (MÀ) *Remanent*, V. *romanent* (ROMANDRE) *Remangar*, *remango*, *remanjola*, V. *marir*, *romango* i *ramanxola* i s. v. *mà* *Remans*, V. ro-

mandre *Remar*, V. *rem* *Remarca*, *remarcable*, *remarcar*, V. *marcar* *Remarge*, V. *marge* *Remasta*, *remastegar*, *remàstiques*, V. *mastegar* *Remat cast*, *rematada*, *rematament*, *rematar*, *rematat*, V. *matar* *Remateguer*, V. *mata* *Remato*, cast V. *matar* *Rematxar*, cast., V. MACHO (DCEC/DECH) *Remaular*, *remaulit*, V. *molar* *Rembolar*, V. *remor* *Rembrança* (no Escrig), confusió del Llombart *Rembre*, *remçó*, *remçonar*, V. *redimir* *Remec*: suspecte i mal doc., potser deformació de *reuma*, o de fr. *rhumé*, per obra de *remugar*, *romeguera*, *mec...* *Remecer*, hapax dubtós (mala grafia d'un *remeser* de *remesa*, *remetre*?) *Remediable*, *remediador*, V. *remei* (METGE) *Remedor*, V. *rembre* (RĒDIMIR) *Remei*, *remear*, *remeier*, V. *metge*; assenyalem aquí la ben probable existència d'un subst. abstracc **metja*(ó), antic duplicat popular de *medicació* [S. xv], v, 644a32, i *metjament* [S. xiv], del qual no tenim notícia sinó a través d'un antic manlleu de l'aranès, on encara és conegut en la forma gasconitzada *meğún*, en una vella dita proverbial, que vaig recollir a Bossost i Canejan (1925), alludint a la creença popular en els efectes mortals de la picada d'escorpió o de mostela (*panquèra*): «piquet de panquèra, piquet d'escrípion, / no cau ne metge ne *metjón*, / sónque 'ra santa Stremonción»; fonèticament no pot ser gascò, car allà -ATTONE dona normalment -*adún*, però hi ha en aranès diversos manlleus del cat., sobretot en termes mèdics i anatòmics (com *pauor*, *veu* etc) com és natural en una encontrada íntimament unida a Catalunya des d'abans del temps d'Arnau de Vilanova.

Remerig, encreuament de *rabeig* amb *remels* *Remerjar*, V. *rem*, *reng* *Remel* [Lab. 1888], còpia improvisada del cast. *Remelar*, V. *mel*

**Remellar* 'reptar, reptoxar' (o 'fustigar' etc): «--- *Remellada*, havia dit la dona que ella havia emblanchats los seus vels ab lo sofre ---; - e encara en ix la pudor -», *Decam* v, § 10, 341 24; traduïnt «rammaricàticene ---» ('havent-nos-en queixat amb ella'). Hapax de sentit incert; potser, pròpiament 'fustigar', i derivat de *mallar* 'batre (els cereals etc.)'; cf. *remallada* 'segona batuda dels cereals' ribag. (al Pont de Suert, AlcM), d'on 'reptar, fer un retret'?

Remembrable, *remembrador*, *-brament*, *remembrança*, *remembrant*, *rememorar*, *rememoratiu*, V. *memòria*; cridem l'atenció sobre la supervivència popular a part de l'Alt Aragó, on em sembla observar en el parlar d'Echo, que s'hagi desenrotllat una curiosa alternança fonètica: haplogogia *me-moz* > *-me-* (estès a algunes formes potser proclítics) però *rememó*. en les plenament rizotòniques: de les poesies de MCoarasa tinc nota d'uns quants *remerando* ---, *remeras que* ---, però d'altra banda: «Adiós, vellido Monumento, / por él *rememoro* y fablo, / qu' estiemos buenos amigos / ---» (*Añada 'n Echo*, p. 44).

Remena, *remenada*, *remenadis*, *-dissa*, *remenare*, *remena-marion*, *remenament*, *remenar*, *remena-rocs*, V. *menar* *Remença*, V. *redimir* *Remendar*, *remenderia*, *remendista*, *remendo*, *remendó* (cast.), *remendós*, V. *esmenar* *Remenguera*, V. *romeguera* *Remenet*,